

Wandelroute Langs Utrechtse spoor en dansende bomen

Een wandeling van IVN Veenendaal-Rhenen

Start- en eindpunt

Bosrestaurant Overberg, Dwarsweg 63A, Overberg.

Afstand

De route is ruim 6 km lang.

Kaartje

Op de laatste pagina van deze beschrijving bevindt zich een kaartje. Hierop staan nummers die verwijzen naar de extra informatie in de routebeschrijving.

IVN Natuurroutes app

De routes zijn ook op je smartphone te volgen. Gebruik hiervoor de IVN Natuurroutes app. De app is gratis te downloaden in Google Playstore of Apple Store. Met deze app heb je meer dan 500 wandelingen en fietsroutes én een digitale natuurgids op zak.

Samenvatting

De wandeling gaat door een afwisselend bos- en heidegebied van de Utrechtse Heuvelrug op de overgang naar de Gelderse Vallei.

Het hier gevestigde Bosrestaurant Overberg droeg vroeger de naam 'de Holle Boom'. De holle boom zelf is inmiddels verdwenen, maar de oude naam is bij velen in de herinnering gebleven.

Opmerkingen

- Controleer jezelf na de wandeling op teken
- Je volgt de route op eigen risico

Verzoek

Opmerkingen over de route kun je sturen naar natuurroutes@ivnveenendaal-rhenen.nl

IVN wenst je een prettige wandeling!

Legenda

- RA = rechtsaf
- RI = richting
- LA = linksaf
- RD = rechtdoor

1. Start wandelroute

- *Vanaf de parkeerplaats van het Bosrestaurant Overberg loop je vóór het terras en het Boshotel langs tot het begin van een fietspad; ga daar LA*
- *Wandel over dit fietspad tot je uitkomt op een asfaltweg; ga daar LA*
- *Asfaltweg volgen tot een splitsing*
- *Hier rechts aanhouden en langs een begroeide wal lopen*

2. **Nieuw-Amerongen**

De houtwal ligt rond het privéterrein Nieuw-Amerongen. Hier stond vroeger een boerderij met deze naam. Op de wal staan verschillende struiken geplant, zoals laurierkers en vlier. Verder groeien er o.a. de bonte gele dovenetel, oorspronkelijk een tuinplant, maar nu verwilderd is en het op dit soort plekken prima doet. Ook zie je hier de Japanse duizendknoop, een agressieve exoot, die soms wel 3 tot 4 meter hoog kan worden en inheemse planten verdrukt.

Deze plant wordt tegenwoordig, met wisselend succes, op veel manieren bestreden.

- *Op viersprong bij het bord van Staatsbosbeheer (SBB) 'Welkom in Boswachterij Amerongse Berg' het linker pad aanhouden (dus niet over het fietspad)*
- *Bij Y-splitsing LA*

3. Halfopen heidelandschap

Het hele gebied aan de linkerkant tot aan de volgende kruising betreft een voormalig heideveld, inmiddels deels dichtgegroeid met bomen.

De heuveltjes vormen de restanten van een stuifzandgebied.

Als de mens niet ingrijpt, zullen de grassen en de bomen uiteindelijk volledig gaan domineren en zal, in plaats van heide, een nieuw bos de ruimte gaan vullen.

- *Op het volgende kruispunt bij bord 'Landgoed De Laan' LA, een smal pad in*

4. Pijpenstrootje

Het gras langs het pad heet pijpenstrootje, ook wel buntgras genaamd. Het komt tegenwoordig veel voor op de heide. Het bijzondere van dit gras is dat de stengel nergens verdikt is. Het groeit in grote pollen, waarbij je alleen onder aan de voet van de halm één enkele knoop aantreft. De stengels werden vroeger gebruikt als pijpenrager. Het stro van deze pollen werd wel gebruikt voor dakbedekking en als strooisel voor de stallen, met name door kleine boeren die zich de luxe van roggestro niet konden permitteren. Het verzamelen van pijpenstrootjesgras was een welkome bron van bijverdiensten voor de arme boeren van de Veluwe. Je kunt zien dat het pijpenstrootje een van de grassoorten is die de heidevelden dreigen te overwoekeren.

- *Na ongeveer 200 m bij hoge sparren RA smal pad in*
- *Op splitsing rechts aanhouden en doorlopen tot heideveld*
- *Bij het heideveld aangekomen LA*

5. Heideterrein

Was er in 1833 nog 600.000 ha heide in ons land, nu is er minder dan 40.000 ha over, versnipperd over vele kleine terreinen. Hier zie je dat de heide het moeilijk heeft. Naast het pijpenstrootje groeit hier ook de grassoort bochtige smele. De natuurbeheerders proberen de heide in stand te houden door de bovengrond af te graven. De ondergrond bevat minder voedingsstoffen en dat is goed voor het ontkiemende heidezaad. Door brede corridors tussen versnipperde heidegebiedjes aan te leggen komt een uitwisseling van plant en dier tot stand. We kunnen hierbij denken aan hagedissen, ringslangen, insecten en diverse grassen.

Bochtige smele

- *Het pad gaat over in een beukenlaan, die uitkomt op een kruising*
- *Voor de slagboom RA*

6. Utrechtse Spoor

Dit pad is een gedeelte van het oude Utrechtse Spoor. De naam duidt op de karrensporen die de paard-en-wagens in het zand trokken. Het werd in vroegere eeuwen gebruikt door onder andere boeren die met hun producten naar de markt gingen.

- *Blijf dit pad volgen tot een volgend en groter heidegebied*

7. Jeneverbes

Voordat je het pad rechtsaf langs de bosrand inslaat, zie je links nog de heuveltjes van het onderliggende oude stuifzandgebied.

Ook zie je een eenzame jeneverbes staan, die hier niet vaak voorkomt. Het is een van de weinige oude inheemse naaldbomen. De schapen mijden de stekels. De boom is taai en groeit erg langzaam.

De bessen zijn bekend als kruidige smaakmaker van jenever en gin en in de keuken als toevoeging bij marinades, zuurkool en gebraden gevogelte en sommige soepen.

Jeneverbes met bessen

- *Neem het pad RA, met aan je linkerhand de heide en rechts de bosrand*

8. Hagedissen

In deze heidegebieden komen drie soorten hagedissen voor:

- de levendbarende hagedis, voornamelijk op vochtige plaatsen bij de bosrand
- de hazelworm, een pootloze hagedis, die eveneens vochtige schaduwrijke plekken opzoekt
- de zandhagedis, die op zonnig, droog terrein met open zandplekken is te vinden.

In de winter houden hagedissen een winterslaap. Ze kunnen hiervoor zelf een holletje graven, maar vaak wordt ook een verlaten konijnen- of muizenhol gebruikt.

- *Vervolg het pad langs de bosrand en later door het bos; zijpaden negeren*
- *Aan het einde van het pad RA*

9. Poel

Je passeert een poel. Deze moet een ondoorlaatbare bodem van leemgrond hebben, anders zou het water door het zand verdwijnen. De plantengroei wijkt af van de drogere delen van het bos. Voor de bosdieren en de vogels is deze drinkpoel belangrijk.

- *Meteen na de poel LA*

10. Vleermuizenkast

Als je vanaf de afslag ongeveer 40 m doorloopt en dan omkijkt, zie je aan een dennenboom een vleermuiskast hangen. De aanvliegopening zit aan de onderkant. Het ronde gat aan de voorkant kan door een specht gemaakt zijn. De kast verkeert overigens niet meer in een goed staat.

Voor bijna alle Nederlandse vleermuissoorten zijn bomen op de een of andere manier van belang. Een aantal soorten gebruikt boomholten als schuilplaats of brengt er in kolonies met jongen groot.

De vrouwtjes met hun jongen bewonen altijd een reeks bomen. Na enkele weken verplaatst de kolonie zich.

11. Pitrus

Even verderop rechts ligt vermoedelijk ook een laag leem onder de oppervlakte, want het gebied is vrij vochtig. Hier groeit pitrus. Deze plant groeit op plekken met een wisselende waterstand.

Pitrus heeft bloemetjes die zijdelings uit het bovenste deel van de buigzame stengel groeien. De stengel gebruikte men vroeger voor het vlechten van matten, manden en viskorven. Ook werd de plant wel gebruikt voor verlichting. De stengel werd geschild en na drogen door een restje verwarmd vet of olie gehaald. Een met vet doordrenkte bies brandde bijna een uur en gaf zo - goedkoop - een helder licht.

Verder rechts, achter het veldje met pitrus, is de voormalige boswachterswoning te zien.

- *Bij de viersprong RA, om larikssperceel heen. Het pad loopt langs een open gekapte bosstrook*
- *Zijpaden negeren*

Pitrus

12. Verbindingsbaan

Door een strook van de dennenakker weg te kappen was een open heidestrook ontstaan, die als verbinding diende voor soorten die zich van het ene gebied naar het andere willen verplaatsen. Helaas is deze strook inmiddels weer zo goed als vergrast en ook braamstruiken nemen hand over hand toe. Dit is zo goed als zeker het gevolg van de neerslag van stikstof en doordat deze strook niet wordt begraasd. De ouderdom van jonge naaldbomen kun je nagaan door de takkenkransen rond de stam te tellen. De ruimte tussen twee kransen is in één jaar gegroeid.

- *Op vijsprong de tweede weg LA, een beukenlaan in*
- *Deze half verharde laan volgen en het verharde fietspad oversteken*

13. Storm

Even voorbij de kruising met het fietspad zijn in 2004 veel sparren omgewaaid. Je ziet links tussen de bomen nog met mos overgroeide stammen liggen. De natuurlijke afbraak van de bomen trekt zwammen, insecten en vogels aan. Verderop ligt een bosperceel met naaldbout, bedoeld voor de houtproductie. Vooraan ontbreken de struik- en kruidlaag. Hier zijn weinig soorten van leven te ontdekken. Verder naar achteren heeft zich dat inmiddels enigszins hersteld, daar vormen jonge berken de struiklaag.

- *Neem op de zessprong van paden de tweede weg rechts*
- *Dit pad lang blijven volgen tot voorbij een flauwe bocht naar links; zijpaden negeren*

14. Dansende bomen

Verderop links ligt een voormalig eikenhakhoutbos. Het hakhout is een oude vorm van beheer, waarbij de bomen tot vlak bij de grond werden afgezaagd. De uitlopers werden meestal na acht à tien jaar weer gekapt. De eikenschors ("eek") gebruikte men voor de leerlooierij, het hout voor omheiningen of als brandhout. Al vele jaren worden deze bomen niet meer gesnoeid, waardoor de takken of telgen kronkelend ('dansend') naar het licht zijn doorgesloten. Meestal staan ze in groepjes bij elkaar, voortkomend uit een nauwelijks zichtbare stronk.

- *Iets verderop bij de kruising RA een hol, slingerend pad in met een eikenwal*
- *Dit pad volgen tot aan de camping*
- *Vlak voor de camping RA en meteen links aanhouden*
- *Daarna op fietspad LA, terug naar het beginpunt*

We hopen dat je een fijne wandeling hebt gehad.

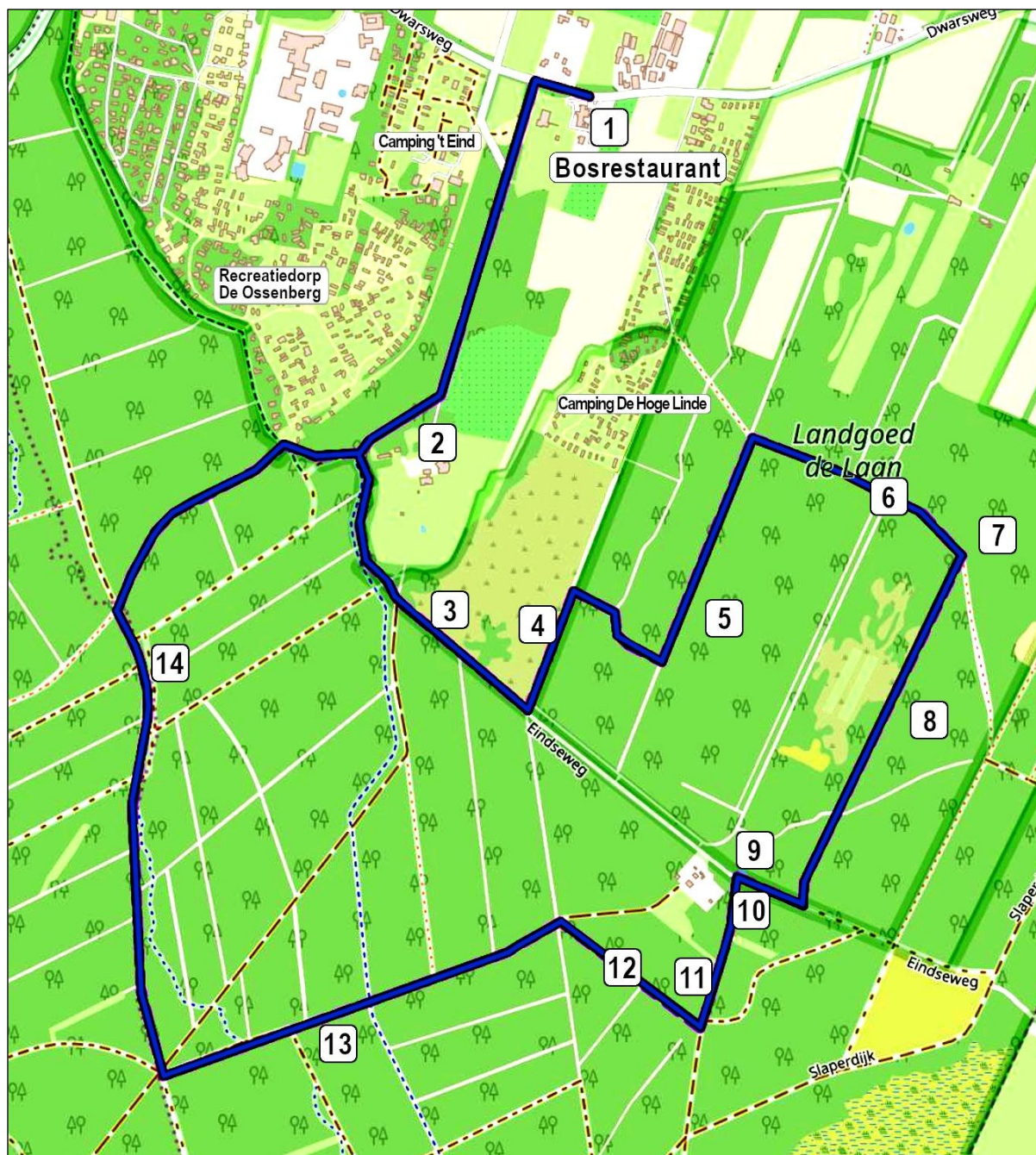
IVN Veenendaal-Rhenen heeft de volgende wandel- en fietsroutes beschikbaar:

Wandelroutes	Fietsroutes
<ul style="list-style-type: none"> • De Dennen • Egelmeer • Elsterberg • Grebbeberg • Langs Utrechtse spoor en dansende bomen • Pr8ige Heuvelrug Oost • Pr8ige Heuvelrug West • Prattenburg • Plantage Willem III 	<ul style="list-style-type: none"> • Fietsen door bos en Binnenveld • Fietsen langs forten • Fietsen over Rug en Rijn • Fietsen langs grote graanmolens en groene grenzen • 40bomen Fietsroute door Veenendaal

Deze routes zijn te vinden op: <https://www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen>. Hier kun je de routebeschrijvingen downloaden.

IVN (Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid) is een landelijke natuur- en milieuvereniging die werkt aan een duurzame samenleving.

Routekaart Langs Utrechtse spoor en dansende bomen

De nummers verwijzen naar de informatie in de tekst